

Nr. 6.

25. märts
1925.

III. aastaküik.

Ilmub kaks korda kuus.

Üksik number 25 mk.

Tellimise hind: Aastas . . . Mk. 500.—
Pooles aastas . . . " 250.—
1923 ja 1924 aastak. „ 350.—

Kuulutuste hinnad: 1 lehekülj . . . Mk. 3000.—
1/2 " . . . " 1500.—
1/4 " . . . " 800.—
1/8 " . . . " 400.—

Toimetus ja talitus: Tallinn, Suure Roosikrantsi uul nr. 12. Avatud k. 9—3 p. l. Telefon nr. 4—72
Jooksvad arved: E. P. Tallinna osak. nr. 609, Tal. Kred. Pank nr. 8880 ja Eesti Laenu Pank nr. 2666.

SISU: 1) Omavalitsused põhiseaduse muutmise põhijoonte järele. 2) Kuidas kokkuhoida?
3) Omavalitsustegelased — Peeter Rives † (pildiga), Hindrek Ojasson (pildiga). 4) Omavalitsuse päevauudised. 5) Eesti Maakondade Liidu ja omavalitsuste tegevusest. 6) Riigikohtu seletused. 7) Küsimused ja vastused. 8) Kuulutused.

Omavalitsused põhiseaduse muutmise põhijoonte järele.

Riigikogu liikme A. Jürmanni poolt Riigikogu esimehele esitatud põhiseaduse muutmise põhijoonte üks punkt puudutab omavalitsuste vahetõrka keskvalitsustega ja ühenduses sellega omavalitsuste seisukorda ja olemasolu. Põhijoonte pt. 9 loeme: „Alluvate ametivõimude, muuseas ka omavalitsuse asutuste vahetõrka keskvalitsustega tuleks nii seada, et üldiste riiklike ülesannete täitmisel nad keskvalitsuse käskusid peaksid täitma. Omavalitsuste valimisalused tuleksid põhiseadusest välja jätta“. (Vaata „Maaomavalitsus“ nr. 5.)

Nii lühike, kui see omavalitsustesse puutuv punkt ka on, kuid selles väljendatud põhimõtted on sedavõrd laialdased ja omapärased ning tegelikkudest elunõuetest

mitte sünnitatud, et ta tahtmatalt päevakorra kutsus vastuvaialuse neile põhimõtetele, märksa pikema, kui esitatud põhimõtte tekst, sest küsimus nõuab põhjalikkumat valgustamist nende pärast, kes esitatud põhimõtet pooldavad. Isegi juba nii tuttavaks saanud võimu keskkoha koondamise püüde ajajärgul tundub härra Jürmanni poolt ülesseatud põhimõtte omavalitsuste kohta ootamatusena, sest ta läheb kõigest sellest kaugemale ette, ütleb vast otsekohe selle välja, mille peale seni varjatult sihitud. See siht on aga hukkamõistmist leidnud sinnasamasse rühma kuulujate poolt, kuhu põhimõtete esitaja kuulub.

Tulles teinekord küsimuse juurde veel tagasi, aruanne täna ruumi küsimuse selgitamisele, missuguseid keskvalitsuse käski omavalitsused pole täitnud.

Keskvalitsuste käskude täitmisest ja nende seaduslikkusest.

Riigikogu liikme A. Jürmanni poolt esitatud põhiseaduse muutmise 9. punkt nõuab muu hulgas, et omavalitsuse asutuste vahekorid keskvalitsusega tuleks nii seada, et üldiste riikliste ülesannete täitmisel nad keskvalitsuse käskusid peaksid täitma.

Seda nõudmist lugedes küsivad tahmata omavalitsuste tegelased: kas ja mis suguste üldiste riikliste ülesannete täitmisel omavalitsused seni keskvalitsuse käskude täitmisest ära on ütelnud? Kui meil omavalitsuste painutamist keskvalitsuse käskude alla ilma ühegi erandita on tarvilikuks peetud nõuda riigi põhiseadusega, siis peaks põhjust olema arvata, et keskvalitsuse käskude mittetäitmine, eriti omavalitsuste poolt, laiaulatusline nähtus on, mis riigi ja rahva julgeolekut ja head korda ähvardab. Omavalitsuste suurejoonelise vastuhakkamisest keskvalitsusele, pealegi riikliste ülesannete täitmisel, pole meil midagi kuulda olnud. Ka pole omavalitsuste tegevust rahvale vastutulelikkuse mõttes nõnda valjult arvustatud, kui seda on tehtud keskvalitsuste otsekohehes käsutuses seisvate asutuste ja ametnikkudega, olgu need maakorralduse või metsade peavalitsuste, posti-telegrafi-telefoni peavalitsuse või likvideeritud maanteevalitsuse alal.

Tõsi, omavalitsused on sunnitud olnud mõndagi keskvalitsuse korraldust täitmata jätma ja kohtuteel tühistama, aga kaitse otsimine kohtutelt ei tohiks ometi põhjuseks olla omavalitsuste muutmiseks keskvalitsuse ametkondadeks põhjusel, et korraldused seadusevastased olid. Ja sarnasi korraldusi ei ole vähe olnud. On see põhimõte väljakasvanud seaduslikkuse nõudmisest omavalitsuste poolt, siis on seisukord seda kurvem.

Kuivõrd laiaulatuslistes küsimustes keskvalitsus seni omavalitsusi seadusevastaselt on käsutanud, selgub sellest vastolust, mis Eesti Vabariigi rajamise päevilt on olnud omavalitsuste ja keskvalitsuse vahel teedetegemise kohustuse alal. Põllutööstusministeeriumi metsade keskvalitsus tegi ringkirjaga 9. juulil 1920 a. 11744 Vabariigi metsaülematele järgmise korralduse: „Balti eraseaduse III k. § 1003 põhjal on lubatud mõisa ja riigi metsadest kihelkonna teede ja sildade parandamiseks ja

ehituseks tarvitaminev materjaal tasuta anda. Silmaspidades, et see seadus veel muudetud ei ole, tuleb ka käesoleval aastal kihelkonna teede sildade jaoks materjaali tasuta anda. Uus seadus teede tegemise asjus on juba väljatöötatud. Selle järele tuleks metsa sissetuleku järele ka metsavalitsuse teetükid teha, kuid tasuta puude andmine jääks siis ära. Et teadmata on, millal see uus seadus ehk määrus jõusse astub ja et mittede kahekordselt tee asjus (?) metsavalitsuse kanda ei tuleks, on tarvilik, et vallavalitsus ehk maakonnavalitsus, kellele ehituspuid tasuta väljaantakse, allkirjaga kohustab end nende materjalide eest taksihinna välja maksma juhtumisel, kui uus seadus veel käesoleval aastal jõusse astub ja metsade valitsusele selle seaduse põhjal juba sel aastal teetükid tegemiseks kätte antakse. Sildade ehituseks ja parandamiseks väljaantud materjali ei ole lubatud muuks otstarbeks pruukida. Ära iganenud vanad sildade palgid saavad enam-pakkumise teel ära müüdüd la raha riigimetsa sissetulekuna renteisse maksetud. Juhtumisel kui uues seaduses ettenähtud saab olema tasu nõudmine käesoleval aastal väljaantud materjalide eest, siis võib see enam-pakkumise teel saadud raha materjalide taksihinna sissenõudmisel maha arvatud saada“. —

Viru maakonnavalitsus leidis ringkirja seadusevastase olema ja esines andm. kohtukorra põhjal kaebusega 18. aug. 1920 a. Riigikohtule, kus palus ringkirja tühjaks tunnistada ja sundida Metsade keskvalitsust teede ja sildade parandamiseks tarvilist materjali ilma tasuta riigimetsast andma ning vastavalt adrade arvule teetegemisest naturaalselt kohustusena osavõtma. Vahepeal avaldas Vabariigi Valitsus 7. sept. 1920 a. määruse, mille § 2 märkus 2 vabastas riigimetsa teetegemise kohustusest.

Riigikohus arutas Viru maakonnavalitsuse kaebust 27. okt. 1920 a. ja leidis, et „R. T.“ Nr. 151/152 — 1920 a. avaldatud Vabariigi Valitsuse poolt 7. sept. 1920 a. vastuvõetud teede korraspidamise kohta käiva määruse § 2 märkus 2 järele jäävad riigimetsad teejaotamisel maade peale maksurublade, adrasajandikkude ehk revisjoni rublade järele arvest välja ja annavad ainult tarviliku puumaterjali sildade, käsipuude ja parvede ehitamiseks, et kaebatud ringkirja esimest kaks lauset, milles teetegemiseks tarvitaminev materjaali ta-

12. märtsil kell 7 õhtu ootamata meie hulgast lahkunud
Eesti Maakondade Liidu juhatuse ja nõukogu liiget

Peeter Riwes'i

mälestavad sügavas leinas

Eesti Maakondade Liidu juhatuse.

Eesti Maakondade Liidu nõukogu.

suta andmist ettekirjutakse, kokkukõlas on nimetatud Vabariigi Valitsuse määrusega ja Balti eraseaduse § 1004 ja 1005 ja sellepärast jõusse tulevad jätta, kuna ringkirja järgnev osa, kui mitte kokkukõlas olev nimetatud määruse ja maksvate seadustega, ära tuleb muuta ja tühjaks tunnistada. Kaebuses ülestõstetud küsimus riigimetsade osavõtmise kohta naturaalkohustusena on ülevalnimetatud määrusega 7. sept. 1920 a. juba ära otsustatud ja sellepärast ei või see küsimus arutuse alla tulla ning otsustas: põllutöoministeriumi metsade keskvalitsuse ringkirja 9. juulist 1920 a. Nr. 11744, esimest kaks lauset, milles teetegemiseks materjaali tasuta andmist ettekirjutakse, jõusse jätta, järgnev osa, alates sõnadest „Üus seadus“ j. n. e. kuni lõpuni tühjaks tunnistada.

Käsitades Vabariigi Valitsuse määrust ja Riigikohtu otsust leidis Viru maakonnavalitsus, et sellega ei ole veel vabanenud metsaalune maa teede parandamisest naturaalkohustusena ja 29. jaan. 1921 a. tegi ettepaneku maakonnanõukogule uus teede jaotus maakonnas ettevõtta ja kohustada vallanõukogusi valdade piiridest läbi viidavaid teid adrasajandikkude peale ärajaotama, võttes hulka ka maaseadusega võõrandatud maid.

12. märstil 1921 a. täiendas maakonnanõukogu oma otsust järgmiselt: Põhjudades oma otsuse peale 29. jaan. s. a., millega teetegemise kohuslaste hulka tunnistati ka riigi metsaalune maa ja silmaspidades, et riigi metsaaluse maa peale langevad teetükid korralikult parandatud saaksid, põllutöoministeriumil aga tehnilistel põhjustel võimalus võib puududa teetegemisest naturaalkohustusena osavõtta, kohustada vallavalitsusi metsaaluse maa peale langevate teetükkide sillutamist kuni uue korralduseni valdade elanikkudele vastava tasu eest ülesandeks teha, kui põllutöoministerium ise teed teha ei lase ehk töölisi ei leia. Et aga selle juures elanikkudele mitte võimalust anda tee tükkide parandamise eest põllutöoministeriumist liig kõrget hinda nõuda, kohustada vallavalitsust ühes teederevidendiga vastavaid teetükkisi enne sillutamist kindlaks määrama, mis Põllutöoministeriumi poolt tasutakse ja tööväärtusele kohapeal keskmiselt vastab, õigust jättes Põllutöoministeriumile hindamisest oma esitaja läbi seega osavõtta, et vallavalitsus hindamise ajast ja kohast maakonnametsa-ülemale üks nädal ette teatab, kus juures

Põllutöoministeriumi esitaja mitte ilmumine ei takista hindamise tööd.

Kumbagi nende otsuste vastu protesti ei avaldatud. Mõlemad otsused teatas maakonnavalitsus Põllutöoministeriumile ja palus tema seisukohta, kuidas tööd korraldada. Mitmekordsete meeletuletuste peale teatas viimaks Põllutöominister kirjaga 19. aprillist 1921 a. Nr. 803, et Vabariigi Valitsuse määrus 7. sept. 1920 a. on vabastanud riigi metsad teetegemise kohustusest ja maakonnavalitsusel pole õigust riigimetsadele mingisugusi kohustusi peale panna teetegemise otstarbel, mispärast maakonnavalitsuse nõudmine seadusevastane on. Umbes seda sama seletas kirjaga 8. sept. 1921 a. Nr. 19149 Siseministeriumi Adm. asjade peavalitsus, kelle poole küsimuse selgitamiseks pöörditi.

Siit selgub, et nii Põllutöö- kui Siseministeriumid asusid kindlal seisukohal, et Viru maakonnanõukogu otsused seadusevastased olid, kuid millegi pärast ei protesteerinud neid Siseministerium, ei kaebanud ka nende peale Põllutöoministeriumi seaduses ettenähtud korras. Küll aga kasutasid mõlemad asutused oma kõrgemat võimu selleks, et maakonnanõukogu vastuvaidlemata seaduslikku otsust ignoreerida ja tema täitmist takistada. Puudus juba maakonnavalitsusel võimalus metsaaluse maade teede kohustust raha eest täita ja kulusi sissenõuda kui Siseministerium, kelle käsutada on politsei, otsuse täitmist keelas.

Asjata on tähelpanu juhitida selle peale, et maakonnanõukogu otsuses räägitakse ainult metsaalusest maast, aga mitte metsast, kuna Põllutöö- ja Siseministeriumid ehk ei tahtnud arusaada, et mets ja metsaalune maa kaks ise asja on, ehk tarvitasid sihikindlalt ainult metsa nimetust, selle juures tuge otsides Vabariigi Valitsuse 7. sept. 1920 a. määrusest. Metsa sissetulekuid ei ole meil adrasajandikkude või puhtakasu rubladega hinnatud ja see on tehnilistel põhjustel vaevalt mõeldav, kuna metsaalune adrasajandikkudega üldisel maade hindamisel Põhja-Eestis 1896—1899 aastatel hinnatud on ning 1902—1904 a. revideeritud.

Kaks kuud hiljem, määrusega 9. nov. 1921 a., kinnitas Vabariigi Valitsus Viru maakonnanõukogu seisukoha („R. T.“ Nr. 102 — 21 a.) kuid enne, kui teetegi-
jad põllumehed sellest kergendust suutsid saada, muutis Vabariigi Valitsus järg-

misel kevadel enne teedetegemist määrusega 12. apr. 1922 a. („R. T.“ Nr. 52—22) oma endise seisukoha ja kuulutas metsa ning metsa aluse maa uuesti vabaks teetegemise kohustusest. 9. nov. 1921 a. määrusega oli omavalitsustele teede ümbermõõtmisega ja jaotusega ainult kulusi tehtud. Kuid sisuliselt ei olnud 12 apr. määrus seadusega kokkukõlas.

Piirsalu vallanõukogu kaebtusel on Riigikohus põhimõttelise otsuse teinud, millega Vabariigi Valitsuse määrus 12. apr. 1922 a. maksvate seaduste vastaseks on tunnistatud. Muidugi ei saanud Riigikohus vormilistel põhjustel Vabariigi Valitsuse määrust tühistada ja viimane jääb ka tulevikus maksma kui Valitsus ise seda ei tühista. Kuid asutused, ametnikud ja kodanikud ei ole kohustatud määrust täitma ja neid ei saa määruse mitte täitmise pärast vastutusele võtta ega karistada. Võimukäsitamist maksvate seaduste vas-

taselt on teistelgi aladel tarvitatud. Isegi kúsimumstes, millel riikliste ülesannete teostamisega midagi ühist ei ole, olgu need Põllutöoministeeriumi sildade parandamise krediidid, millest räägiti „Maaomavalitsuses“ 11. veebruarist s. a. Nr. 3 või Pärnu linna rannakõrtsi lahtioleku aeg. Egas A. Jürmann ometi soovi, et sarnasi korraldusi tuleb sõnakuulelikult täita ja põllumeestel riigimaade eest teed parandada lõpmatu-seni.

Omavalitsused on riiklisi ülesandeid täie teadmiseega alati täitnud ja pole vähe-matki põhjust selle juures ka tulevikus kahelda, kuid seaduslikkuse ja oma ning kodanikkude õiguste kaitseks tahavad nad võidelda ka tulevikus. Sarnast korda, kus omavalitsused ilma erandita keskvalitsuse ametkondade käskusi täidaksid, ei tunne ühegi teise riigi seaduseandlus. Seda ei võigi olla, sest siis pole omavalit-sus enam omavalitsus. —r.

Kuidas kokkuhoida?

Ajad on kitsad. Sissetulekud ei vasta väljaminekutele, ka kõige hädalisematele, ka sunduslikkudele väljaminekutele mitte. Iseäranis tunnevad seda omavalitsused. Selles seisukorras on iga abinõu kokkuhoidmiseks tähtis, sest kokkuhoidmine ühes asjus võimaldab tarvilisi väljaminekuid teises asjas. Raske on üleüldse kokkuhoidmise viise leida olukorra juures, kus häda nii kui nii on kokkuhoidmisele õpetanud. Kuid kes otsib, see leiab. Ja ka selleks, kuidas omavalitsustel võimalik on olemas olevatel tingimistel kokku hoida, küll mitte miljoni, aga tuhandeid markasi siiski, ja seda üksikutele omavalitsustel juba, on kaks abinõu leitud.

Mitmesuguste tööde väljaandmise, varanduste müümise ja ametnikkude otsimise peale kulutavad suuremaid summe maakonnavalitsused, kuid ka vallavalitsuste ja alevivalitsuste kuulutuste summa pole väike — vähemalt kogusummas mitte. Kuulutuste kulu teeb suureks iseäranis see, et kuulutatakse mitmes lehes korraga. Mitmes lehes kuulutamisel on oma teatud taktilised põhjused. Kui on aga kuulutamiseks olemas erapooletu organ, siis kaovad need mitmes lehes kuulutamise taktilised põhjused ja vajadused. Mingisugusteks etteheideteks ei ole siis enam alust.

Sarnaseks erapooletuks organiks on omavalitsuste eneste häälekandja „Maaomavalitsus“. Ainult „Maaomavalitsuses“ kuulutamine vähendab omavalitsuste kuulutuste kulusi 2-he, 3-me, 4-ja ehk 5-e kordselt. Kogusummas, võib omavalitsuste kuulutuste kulude vähenemine miljoni ligi ulatada. Seda on mitmed maakonnavalitsused juba arusaanud ja otsustanud ainult „Maaomavalitsuses“ kuulutada.

Et ühes ajakirjas kuulutamisel tagajärg on selle eest hoolitsetakse sellega, et kuulutuslugejaskonnale ajalehtede kaudu teatakse, et maaomavalitsuste kuulutused vabade kohtade ja väljaantavate tööde üle ilmuvad ainult „Maaomavalitsuses“, mis pärast asjast huvitatud isikud teavad, kust neid kuulutusi otsida. Ei kao ajakirjas ka kuulutused kuulutuste rägastikku vaid puutuvad lugejaile hästi silma.

Sellepärast see omavalitsus, kes kuludes kokkuhoida tahab, kuulutab tänasest alates omavalitsuste häälekandjas „Maaomavalitsuses“.

Et ka ühesainsas kohas kuulutamine odavam tuleks, arvab „Maaomavalitsuse“ väljaandja kõigile omavalitsustele kuulutuste pealt 30% hinnaalandust.

Kahekordselt kuus ilmumise juures on omavalitsustel võimalik tähtpäivi, millega

kuulutused seotud, küllalt nii seada, et kuulutused õigeaks ajaks lugejatele kätte jõuavad. „Maaomavalitsus“ ilmub iga kuu 10-mal ja 25-mal päeval. Kuulutused peavad vähemalt 2 äripäeva enne ilmumise päeva kohal olema.

Eelpool toodud viisi juures hoiavad omavalitsused suuremaid summe kokku. Kui iga omavalitsus iga kuulutuse juures seda teed käia ei saa, ja erakorralised asjaolud sunnivad kuulutusi mitmes lehes avaldama, siis on mitmele ajalehele kuulutuse ja selle eest rahasaatmine kõrgendatud postitakside juures ka tuntav kulu. Et ka neid kulusi omavalitsustel vähendada aidata, otsustas Maakondade Liidu juhatus omavalitsuste kuulutuste vahetalituse oma peale võtta.

Neil omavalitsustel, kes selle vahetalituse läbi kuulutusi Tallinna ja Tartu ajalehte-

dele saata tahavad, tuleb kuulutuse tekst adresseerida „Maaomavalitsuse“ talituse nime peale Tallinna, äratähendades missugustes lehtedes, mitu korda ja kui suurt ehk missuguse hinna ruumis kuulutus ilmuma peab, ja kuulutus antakse viivitamata määratud lehtedele ilma vahetalituse kuludeta edasi.

Ülemaal tähendatud adressil tuleb ka kuulutuste raha saata ehk Liidu jookvale arvele Eesti Panga osakondades sisse makta.

Need on kaks reaalse tagajärgedega kokkuhoidmise teed omavalitsustele. Maakonnavalitsused, vallavalitsused ja alevivalitsused, kellel kokkuhoidmine tarvilik ei jäta neid teid muidugi tarvitamata, ega viivita vastava otsuse tegemisega.

„Maaomavalitsuse“ talitus.

Omavalitsustegelased.

Peeter Rives †.

Teda ei ole enam. Peeter Rives't ei ole enam meie hulgas. Ta on maanlase rännanud.

9. märtsil s. a. sõitis Rives omast talust Kuremaal, kus ta harilikult pühapäeval vaba aja mööda saatis, ametiasjus Tallinnasse. Öhtupoolikul pärast asjaajamise lõppu „Kuld Lõvis“ oma numbrisse rutates, tundnud ta külma ja palunud enesele vanni valmistada. Vannist tulles tabas Rivest trepiruumis kergekujuline rabandus. 10. märtsil toodi Rives Tartusse, kus teda ka meie parem arst prof. Puusepp päästa ei jõudnud ja nii suri Rives vaikselt 12. märtsil kell 7 õhtu.

P. Rives sündis Tartumaal, Pangodis mõisarentniku pojana 21. jaan. 1874 a., lõpetas Tartus Aleksandri gümnaasiumi, astus Tartu ülikooli usuteaduskonda. Lõpetades ülikooli kursuse ja riigeksamid, loobus Rives konsistooriumi eksamite andmisest ja pühendas ennast kooliõpetaja kutsele, sest olles rahvameelne ja tuline isamaalane, ei leidud ta võimaliku olevat paenutada pead parunite ja tagurluse hegemoonia ees,

ilma milleta kirikuõpetaja koha saamine sellel ajal võimata oli. — Ta töötas saksakeele kooliõpetajana Varssavis Suvorovi nimelises kadettide korpuses, siis Vilna gümnaasiumis, Orellis ja viimaks Peterburis. Kui tunde- ja aateinimene tungis ta õpetaja ametis laste hingelusse, võttis osa nende rõõmudest ja muredest. Sõprade ja kaasteenijate seltsis võis ta sellest hulk lugusid jutustada. Tema iseloomustamiseks olgu siin üks nendest toodud. See oli 1905 a. Venemaa esimese revolutsiooni päevil. Poolakad, kui alati Vene poolt rõhutatud ja pealegi tundeinimesed, süttisid revolutsioonist kohe ja loomulikult siis, et kadettide korpuses Varssavis, kus Rives sel ajal õpetajaks oli, õpilased, kellest rõhuv osa poolakaid, kohe õpetöös streigi välja kuulutasid. Seekordsed rahutused rõhuti armutult maha ja streikijad heideti koolist välja. Vähe sellest, võimud kavatsesid streikijatel ära võtta õigust ka teistesse koolidesse astuda. Õpetajad astusid salaja nõupidamisele, et kuidagi katsuda noorte inimeste saatust pehmenada, kuid keegi neist ei

Julgenud oma peale võtta läbirääkimist ja eestkostmist võimude ees, mis eestkostjal kergesti koha oleks maksnud. Rivesel tuli meelde tema kodumaa, kus samuti piinaohked kostsid, ja ta võttis vahelträäkimise julgesti enese peale. Tema eestkostmine ja osav väljaastumine andis tagajärgi ning kadetidele anti armu. Nii päästis ta seekord

Poolale võib olla mitmedki praegused tegelased ja rahvamehed.

— Seda juhtumist pidas kadunu ilusamaks silmapilguks omas elus.

Pärast Vene revolutsiooni ei püsinud Rives enam Venemaal jääda, ta ruttas kodumaale, et selle ülesehitamisest osavõtta. Siin katsus ta õnne tööstuses ja kaubanduses, kuid see ala ei köitnud teda kauaks. Pea näeme teda tegevuses põllumajanduse alal. Ta ostab Kuremaal söötijäänud ja poollagunenud hoonete-

ga talu, et seal enesele jäädavat kodu luua. Mõne aastaga on kehvakseenud talu kohendatud, põllud haritud, hoonetest suurem jagu ümber ehitatud ning asutud laiemaulatuslisele sookuivatamisele.

Seal kutsuvad sõbrad teda 1920 a. tegevusesse maakonna omavalitsusse. Siit peale algab Rivese kõige viljakam tegevus kodumaal.

Olles valitud maakonnanõukogu liikmeks põllumeeste rühma poolt, astus Rives 1921 a. algul Tartu maakonnavalitsuse esimehe ja toitlusosakonna ning hiljem majandusosakonna juhataja kohtadele. Siin oleme teda kuni sur-

mani vahetpidamata töös leidnud. Sõja ajal ja oludes laiaks aetud ettevõtted ja ärid, millel meie arenevas elus enam kohta ei olnud, tulivad likvideerida ja siin näitas Rives oma energiaga maakonnale suuri teeneid üles. Pea kõik maakonnavalitsuse ladud ja tööstused likvideeriti kasuga ja võlgade sissenõudmine, mille kogusumma üle kahekümne

miljoni tõusis, viidi kiires tempos läbi, Niisamuti viidi läbi ruttu maapidajatele sunniviisil võetud sõjaaegse toiduvarustuse tasu väljamaksmine, mis mitme aasta jooksul tasumata. Tema õhutusel ostis maakond enesele Tartus kesklinnas paraja maja, kus praegu aset leiavad mitte ükski maakonnavalitsus, vaid ka kaitsemaleva ja palju teisi maakonna elanikkudele lähedalseisvaid asutusi. Eelarve on tema tegevuse ajal tasakaalus hoitud, kuna kadunu

P. RIVES.

kaasa ei tunnud utoopilistele ettevõtetele ja sellega seotud suurtele kuludele. Tema tegevuse ajal on maakonnas teede korrahoid märksa paranenud, niisama on tõstetud rahva tervishoiu, hoolekande ja hariduse ala.

Ja lihtne ning otsekohene oli ta ametis maakonna kodanikkude vastu. Alataasa oli vastuvõtul hulk maamehi, kellele Rives nõu ja juhatust andis; tihti näeme teda ühes jutuleminejaga osakondadesse kõndivat, et kodanikku kiiremini ja õigesse kohta juhtida.

Kuid liig töö ja eluvintsutused olid teda siiski vähe närviliseks teinud ja see andis end vahel ka tema ligemate

kaastöötajatele ja ametnikkudele tunda, kuid ainult pealiskaudselt; kareda koore all tuksus soe süda ja Rives ei lükanud kunagi ühtegi palvet ega soovi tagasi, kui seda temale eriti ametnikkude poolt ette kanti; iga usaldusega temale ettekantud häda peale reageeris ta parema kaastundmuse ja abiga.

Aga mitte üksi omavalitsuse töö rakkesse ei pannud ennast Rives, vaid ta leidis aega kaasa töötada igas kasulikus ja ausas ettevõttes ja asutuses ja seda mitte omakasu mõttes, vaid ainult üldsuse huvist. Nii näeme Rivest Tartumaa Panga, Kinnitusseltsi „Oma“, aktsiaselts „Teguri“, o.-ü. Tartu Piimaühisuse ja paljude teiste asutuste eesotsas, kus ta oma sümpaatliku ja ausa ning otsekohese iseloomu tõttu paremas lugupidamises seisis.

* * *

Tartu maakonnavalitsuse esimeheks saades valiti ta ka Eesti Maakondade Liidu nõukogu liikmeks ja 1924 a. ka Liidu juhatuse liikmeks. Siin võitis ta omavalitsustegelaste peres enesele kohe sarnase lugupidamise, et ta igal nõukogu koosolekul üheks koosoleku juhatajaks valiti. Selle lugupidamise võitis P. Rives südi ja julge omavalitsuste õiguste ja huvide eest väljaastumisega. Ja seda oli vaja meil alati teha. Kui energiliselt ja julgelt nüüd rahus puhkaja välja astus, seda tõendavad kõige paremine „Maaomavalitsuses“ ilmunud Liidu nõukogu koosolekute kirjeldused.

Kõigel sellel südidusel ei olnud aga tagajärge, nagu terves omavalitsusasjas tagasikiskumise vool valitseb. Ja see andis ennast tunda mehele, kellele omavalitsuse asi südamele nii lähedal oli. See vastutulematuse ja ükskõiksuse omavalitsuste vastu mõjus töömehe närvide ja tervise peale.

Temale lähemalseisjad teavad tõendada, et Rives oleks võinud keskvalitsuses kõrgema koha saada, kuid ta keeldus seda vastuvõtmast. See on temast ka arusaadav — kui tagasihoidlikust inimesest ja tõsisest omavalitsustegelasest. Ei saa toomata jätta pisukest tõendust tema tagasihoidlikkusest ja õigluse austamisest, seda enam, et see viimane kokkupuutumine nende

ridade kirjutajal lahkunuga oli. — Oli Maakondade Liidu juhatuse koosolek. Päevakorral Liidu abiesimehe valimine. Kandidaatiks seatakse esimesena P. Rives üles. Ta ei leia tema valimist õiglase olema ja soovib J. Sõnajalga, kui kauemat aega juhatuse liikmeks olnud valida — õigluse pärast. Ta seletab südilt ja tema seisukoht võetakse vastu. (Parteilisi põhjusi siin ei olnud, sest üks on põllumeeste kogu, teine tööerakonna mees).

Seda töömeest ei ole meil enam.

* * *

Pühapäeval, 15. skp., sängitas Tartumaa oma parema kodaniku Peeter Rivese maamulda.

Mõndagi tegelast oleme viimastel aastatel viimasel teekonnal saatnud, kuid niisugust rahva osavõttu ja nii sooje ja kurblikke järelehüüdeid ei ole ammu kuulnud. Kadunu põrm oli Eesti Üliõpilaste seltsis, kelle vilistlane Rives oli, puusärki pandud ja sealt liikus matuserong läbi linna omaste, üliõpilaste, maakonnavalitsuse ametkonna, siseministeeriumi, ülikooli sõprade, sõjaväeesitajate, kaitsemaleva ja omavalitsuste esitajate saatel Maarja surnuaiale, peatudes maakonnavalitsuse maja ja „Teguri“ vabriku ees. Kõik uulitsad olid kuni surnuaiani rahvast tungil täis. Haual tuletasid kadunut soojades sõnades meelde ülikooli prorektor professor Köpp, professor Konik ja üliõpilane Kangur kui paremat sõpra, ideaalsemat inimest, paremat kaasvõitlejat. Professor Koniku sõnad tõivad nii mõnelgi saatjal pisara silma. Siis tuletas kadunut meeles maakonnanõukogu esimees Jans, kes teda iseloomustas, kui inimest, kes, kuigi, olles vastasparteis, suutis maakonnanõukogus ja valitsuses parteilisi tülisid lepitada ja leida kuldsed keskteed töös ja kes ka kõigeägedamas parteidevahelises tülis võitles ausate ja otsekoheste abinõudega ja alati mõistis hinnata vastaspoole ausaid soovide. Siseminister Einbund iseloomustas kadunut kui paremat Eesti omavalitsuse tegelast ja kõigetüblimat valitsusvõimu teostajat koha peal. Edaši tuletasid kadunut ja tema tegevust soojades sõ-

nades meele maakonnaavalitsuse ametkond, sõjaväeesitaja kolonel Pinding, linnapea Luik, kaitsemaleva, Harju maakonnaavalitsuse esitaja J. Reintam ja kõik asutused, kus kadunu töötanud. Maakondade Liidu nimel kõneles E. Rosenberg ja pani pärja „energilise

omavalitsuste õiguste eest võitleja“ hauale, kuhu neid 40 ümber kogus.

Ideaalne inimene ja väsimata töomees Peeter Rives on meie hulgast lahkunud, kuna tema ideaalid ja püüded leidku edasikandjaid suuremal hulgal. A. P.—I.—H. A.

Hindrek Ojasson

end. Sippa vallasekretäär.

Viiekümneühe aastase teenistuse järele omavalitsuse tööst lahkumise puhul, väärrib H. Ojasson, et omavalitsustegelaste laiem pere teda tunneks ja tema visadusest eeskuju võtaks.

Hindrek Hindreku p. Ojasson on sündinud 27. veebruaril (u. k. j.) 1854 a. Läänemaal Märjamaa vallas, Konovere külas, Matsi talupere-mehe pojana. Algõpetuse sai ta oma kodukülas vast asutatud külakoolis, kus kolm aastat õppis. Peale selle pandi ta selleaegse Vaimõisa vallakooli, missugune sel ajal ümbruskonnas üks parematest koolidest oli. Nimetatud kooli peal oli kooliõpetaks Ojassoni onu. Lõpetades vallakooli, oli ta onu juures mõne teise õpilasega Saksa- ja Venekeelt eraldi õppinud. Onu soovitusel saatsid vanemad ta Viljandi kihelk. kooli, kus veel kaks aastat õppis ja siis Paistus kooliõpetaja eksami ära andis. 1873. a. sai ta kooliõpetaja koha Läänemaal Limandu küla kooli peale, olles seal üks aasta abikooliõpetajaks, kust Harjumaale, Hageri kihelkonda Sütlepa valda kooliõpetajaks ja vallakirjutajaks läks, missugusi ametisi korruga pidas. Aastal 1877 kutsuti ta Läänemaa konda Sipa valda kooliõpetajaks. Olles

11 aastat seal kooliõpetajaks, pidas ta selle ameti kõrval 1888 kuni 1890 a. ka Päädeva-Männiku vallakirjutaja ametit. Aastal 1890 võttis ka Sipa vallakirjutaja kohustused oma peale, pidades mõlemaid ametisi kuni 1911 a.

Siis pani kooliõpetaja kohustused maha, saades Vene val. poolt paaukit kuni 1918 aastani, kuid vallakirjutaja ametit pidas edasi kuni 1925 a. 1. jaanuarini, millal vanaduse pärast ametist lahkus. Sellega oli H. Ojasson omavalitsust teeninud kooliõpet. 39 aastat, vallakirjutajana 38 aastat, kokku aga 51 aastat.

Oma kaheksast lapsest kasvatas täieealiseks ja koolitas H. O. viis last. Et ta sissetulek võrdlemisi väike oli ja pere suur, ei olnud ta elu mitte kerge. Peale eelpool ülesloetud ametite oli ta sunnitud otsima oma perekonna ülespidamiseks kõrvalteenistust. Nii oli ta üle 12 aastat rõugepanija ja raamatukõitja. Kõige selle

juures leidis ta aega raamatute lugemisega oma teadmisi täiendada ja oli suur muusika armastaja ja tundja, asutas ja juhatas omas vallas nooremas põlves laulukoori.

Ametist lahkudes asus H. Ojasson Märjamaa alevisse elama.

H. OJASSON.

Omavalitsuse päevauudised.

Liikumata varanduste maksu maal ei kõrgendata.

Vabariigi Valitsuse poolt esitati hiljuti Riigikogule seadus maal olevate liikumata varanduste maksu kõrgenduse kohta. Rahaasjanduse komisjon andis seaduse alamkomisjonile läbivaatamiseks. Paaril koosolekul arutas komisjon seda seadust, kuid pikemate läbirääkimiste järele leiti, et võimata on praegusel raskel majandusajajärgul tõsta liikumata varanduse maksu, kuna need maksud niigi väga raskelt eriti maade peal asuvad ja otsustati seadus rahaasjanduse komisjonile tagasilükkamiseks esitada.

Tööerakondlase Zimmermanni arvates tulla omavalitsustele vaba võimalus jätta maksusid oma heaksvõtmise järele määrata.

Sellele väitele vaieldakse aga „Kaja“ teatel paremalt poolt ägedalt vastu. Asunik Köster näitab, et hädaohtlik on võimaluse andmine vabalt oma äranägemise järele maksusid tõsta. Sellega tekkis klassidevaheline võitlus, kus tugevam kiht teist maksude abil suruma hakkab.

Riigikogu poolt on otsustatud eelnõu Valitsusele tagasi anda.

Uus tulullikas omavalitsusele teede sillutamise heaks.

Petseri linnavalitsus pööras Siseministeeriumi poole palvega, et talle luba antaks uulitsate ja jaama tee sillutamiseks ja korrahoidmiseks linna ja linnast väljaveetavate kaupade pealt maksu võtta, nagu see

Vene valitsuse ajal omavalitsustele lubatud olnud. Selle palve peale on Siseminister otsustanud: Petseri linnavalitsusele lubada võtta maksu kaupade pealt, mis raudtee jaama kaudu sisse- või väljaveetakse, järgmisteks otstarbeteks: 1) Vaksali ja Kivi uulitsate planeerimiseks ja sillutamiseks, algades Bogdanovi sillast kuni Riia uulitsani, ja 2) Riia uulitsa planeerimiseks ja sillutamiseks Kiriku uul. kuni Vaksali uulitsani.

Maksu võib võtta 10 aasta jooksul, kuid selle võtmist tuleb lõpetada enne tähtaega, kui sissetulek, mahaarvatud kulud, ulatab 6.820.000 marga peale. Maksu alla kuuluvad kõik kaubad, väljaarvatud 2 märtsil 1910 a. seaduse § 5 ettenähtud kaubad (riigi, omavalitsuste, heategev. asut. jne. kaubad). Maksu võetakse teatud tabeli järele, kus juures kaubad on jaotatud klassidesse.

Nissi postijaam

Harju maakonnas, Riisepere vallas
1. maist s. a.

12 aasta peale pidamiseks väljaanda.

Sooviavaldused sissesääia ehitustööde osakonda S. Roosekrantsi tän. 12, 5. aprillini s. a., kust ka lähemaid teateid saab.

EHITUSTÖÖDE OSAKOND.

Teated Maakondade Liidu ja omavalitsuste tegevusest.

Eesti Maakondade Liidu juhatuse koosolek.

19. märtsil peetud juhatuse koosoleku päevakorras oli 20 punkti. Nendest on nimetada:

Omavalitsuste seaduste kodifitseerimise ja väljaandmise asjus seati sisse puutuvad põhimõtted üles ja kodifitseerimise tööde juhatamine anti kokkuleppel tuntud õigusteadlase E. Maddisoni kätte.

Eesti ravitsus- ja suvituskohade tutvustaja väljaandmise asjus määrati ligikaudne suurus ära ja otsustati ta Eesti, Saksa ja Vene keeles väljaanda veel käesoleval kevadel.

Õigusteadlised kursused omavalitsustegelastele otsustati, kui lektorisi selleks ajaks leidub, veel tänavu kevade, mai kuu sees, ära pidada. Lektoriteks palutakse riigikohtunikud, professorid ja tuntud õigusteadlased.

Maakonnaavalitsuste raske rahalise seisukorra pärast, mis sellest tekkis, et õpetajate palkadeks tarvisminevat summat toetusrahana terves ulatuses ei määratud, hoolimata Siseministri toetusest, otsustati veel kord märjukiri saata asja tõsidust ära seletades.

Tervishoiu korralduse seaduse eelnõu asjus, mis Linnade ja Maakondade Liitude käes praegu ümbertöötamisel, võeti mõned põhimõttelised seisukohad jaoskonna arstide palkade ja kohuste suhtes vastu.

Teede ja sildade ehituste määruse kavas, mis 24. märtsil Teedeministeriumis läbivaatamisele tuleb, tehti mõned parandused.

M. v. arhiivide jaoks väljatöötatud rakendusraamatute vormide läbivaatamine anti komisjoni kätte.

Omaavalitsuste kuulutuste pealt „Maaomavalitsuses“ otsustakse 30% hinnalandus teha ja omaavalitsuste kuulutuste vahetalitus oma peale võtta.

Maakonnaaval. põllumajandusosakondade juhatajate koosolek 19. märtsil.

Koosolekust võtsid osa kõigi maakonnaavalitsuste esitajad, väljaarvatud Viru, Saaremaa ja Petseri. Koosoleku kokkukutsutamise põhjuseks Maakondade Liidul oli magistraal kraavide kaevamise küsimus maakonnaavalitsuste kaudu Põllutööministeriumi toetusel, sest mitmes maakonnas tuldi otsusele, et võimata on ministeriumi toetusega kraavide kaevamise töid läbi viia tingimistel, mis viimase poolt lepingutes ette pandud. Tõsisemateks takistusteks peeti järgmisi: Leping paneb maakonnaavalitsused eraettevõtjate seisukorda ja suure majanduslise vastutuse alla, kuna ministeriumi poolt antav toetus vast 50% töötasust välja teeb, missugune summa tuleb tervelt registreeritud töötatöölilistele välja maksta. Pool kulusummadest pole kindlustatud ja seda ajal, kus linnades kasuta töid tehakse täielikult riigi arvel. Kohtades, kus magistraal kraav maaomanikkude kruntidest läbi läheb, on asjast huvitatud põllumehed nõus poole kulusi kandma, kuid kohtades, kus kraavid riigimetsadest ja asunikkuude kruntidest läbi läheb, ei ei jõua väike huviringkond neil tingimistel tööde kuludest osa võtta.

Väljamineks seisukohast, et kasulik maa-paranduse töö ei või, õigluse mõttes, vähem

riiklist toetust ühiskondlise tööna saada kui linnade ilustustööd, ja maakonnaavalitsustel peaks magist. kraavide kaevamise tööde juures eraettevõtja asemel vahemehe osa olema, võttis koosolek järgmise otsuse vastu:

Maakonnaavalitsuste põllumajandus osakondade juhatajate koosolek, ärakuulates kultuur inspektori Tiedti referaati ja läbi rääkimisi magistraal kraavide kaevamise küsimuse üle Põllutööministeriumi toetusel ning läbiarutades Põllutööministeriumi poolt maakonnaavalitsustele ette pandud magistraal kraavide kaevamise lepingu kava, ühel häälel võttis vastu järgmise resolutsiooni:

- 1) Arvesse võttes seda, et magistraal kraavide kaevamise toetuseks Põllutööministeriumi poolt määratud summad erilepingutes teevad üldkaevamistöde summast 50% ja alla selle välja, et magistraal kraavid suurel hulgal juhtumistel ei lähe ainult asjast huvitatud isikute maadest läbi, vaid riigimetsa aluse ehk asunikkuude väljaantud maadest, läheb suurel hulgal juhtumistel huviringkondadel raskest pool osa ja veel rohkem töö tasust omast käest juurde panna, sest riigi metsavalitsus ja asunikud ei võta osa kraavide kaevamise kulusdest, mis pärast toetussummad peaksid tõusma kuni 75% muldatööde hinnast.
- 2) Lepingutes ettenähtud vahetõrke, millega maakonnaavalitsused eraettevõtja seisukorda paigutatud, mitte otstarbekohaseks pidades, sest tegelikult tulevad kaevamise tööd huviringkondadele edasi anda, leiab koosolek, et maakonnaavalitsused tuleksid tööde korraldajate seisukorda panna, kuna lepingut ennast tuleks muuta:
  - a) § 8 algus lugeda: Eesõigus töösaamises anda tööta tööliste;
  - b) § 9 märkus muuta ühenduses eelmise parandusega ses mõttes, et ministeriumi poolt antav summa ei või seotud olla tööbörse registreeritud tööliste maksetud summaga;
  - c) § 9 muuta: „Peale lepingu sõlmimist kantakse terve krediidi summa maakonnaavalitsuse nime peale üle;
  - d) § 11 ühes märkusega välja jätta, ja selle asemel sisse võtta: „Töö võetakse vastu Põllutööministeer-

riumi poolt määratud komisjoni poolt, kuna maakonnavalitsus teatud tööde üle aruande annab;

- e) § 4 ja § 7-da märkuse asemele uus paragrahv kokkuseada, mis ära määrab, et kui projektis näidatud suuruste järele kanaali kaevamise töid tegelikult vähem ehk rohkem on, ehk maakihid teistsuguses vahekorras on kui projekt ettenäeb, siis muutub ka vastavalt toetussumma projektis, kui lepingu lahutamata osas, ettenähtud üksik hindade järele;
- g) § 6-le märkus juurde: Looduslikud takistused õigustavad tähtaegade edasilükkamist.
- 3) Arvestades põllumajanduse raske seikorra ja silmaspidades, et selle tagajärjel huviringkonda kuuluvatel põllupidajatel raske on ka 25% kanaali kaevamise töödest omast taskust tasuda, tuleks neile võimaldada selleks otstarbeks maaparanduse laenu saada terve summani, kuid et selle tagajärjel üksik maapidajate maaparanduse laenu saamist mitte kitsendada, oleks soovitatav, et maaparanduse laenu fondi selle summa võrra suurendataks, mis laenuks magistraal kraavide kaevamise peale ära läheb.
- 4) Põllutöoministeeriumi paluda 1) teatada, missugused sammud on astutud Maakondade Liidu soovide asjas 27. ja 28. märtsist 1924 a. maaparanduse küsimuses, 2) kokkukutsuda maakonnavalitsuste esitajad seisukoha võtmiseks, kuidas ärajaotada magistraal kraavide kaevamiseks ja puhastamiseks antavad summad.
- 5) Isiklikult küsimuse üle Põllutöoministeeriumiga läbirääkima volitada Tartu maakonnavalitsuse põllumajanduse osakonna juhataja J. Sikkari ja Harju maakonnavalitsuse põllumajanduse osakonna juhataja J. Reinholm.

Toodud seisukohaga magistraal kraavide kaevamise asjas tutvustas Maakondade Liidu sekretär H. Avikson selsamal õhtul Riigi Majandusnõukogu, kus töötatöölise töövõimaluse küsimus päevakorral oli ja kus Põllutöominister A. Kerem pooldas maakonnavalitsuste vahemehe osa nende tööde juures. Koosoleku poolt valitud härrade Sikkari ja Reinholmi läbirääkimised Põllutöoministeeriumis on

neid samu tagajärge annud. Koosoleku poolt ülesseatud põhimõtted vahekorra asjus Põllutöoministeeriumi ja maakonnavalitsuste vahel kõne all olevate tööde alal on vastuvõetavad leitud olema, kuna riigimaadest läbiminevate kraavide kaevamised ise tingimiste alla kuuluksid. Ka tööde läbi viimise asjas ollakse nõus lepingu seniseid punkte muutma.

E. Maakondade Liidu uus nõukogu liige.

Valga maakonnavalitsuse esitajaks Liidu nõukogusse on valitud maakonnavalitsuse esimees J. Mõttus.

Vallasekretääride palga normeerimine Valgamaal.

Vallasekretääride seltsi Valga osakonna palvel kinnitas Valga maakonnanõukogu 7. märtsil järgmise määruse vallaametnikpalga- ja tööolude korraldamise kohta:

Vallasekretääride palgad: kuni 500 elanikuga 6500 marka kuus, vallas 500—1000 elanikuga 7500 marka kuus, vallas 1001—2000 elanikuga 8000 marka kuus, ja vallas 2001—3000 elanikuga maksetakse iga saja elaniku pealt 25 marka juurde.

Palk jääb valla kanda, niisama annab vald prii korteri, küte, valgustuse ja rendi eest, mis riigimaade rendiga ühesuurune, kuni 2½ tiinu aia- ja põllumaad ühes vastava hulga heina- ja karjamaaga.

Vallasekretääri-abi palgaks määrata 6000 marka ja õpilase palgaks 4500 marka kuus. Palgad abidele ja õpilastele maksub vald.

Maksta sekretääridele teenistuse lisa 10% palgast iga 5 aasta teenistuse järele, abiks oleku aastad ühes arvatud, aga mitte üle kahe lisa.

Perekonna abirahad ja arsti abi anda maakonnavalitsuse teenijatega ühel alusel. Teenistuslisad ja perekonna abirahad võtta maakonnavalitsuse kanda.

Valdasid kohustada sekretääri abilisi ja õpilasi ametisse palkama: kui elanikkude arv 1000—1500, siis 1 õpilane, 1501—2500 elanikuga — 1 õppinud abiline ja üle 2500 elaniku — 1 õppinud abiline ja 1 õpilane.

Nõmme alevisekretääriks

valiti 58 kandidaadi hulgast Harju maakonnaval. administr. osakonna asjaajaja härra Eerik.

Riigikohtu seletused.

Eestis ei ole külakümniku instituuti.

Rapla vallavalitsus määras kodaniku Toomas Pihalak'i Vaksali küla kümnikuks. Pihlak oli sel korral üle 60 a. vana ja kaebas vallavalitsuse otsuse peale Rapla jaosk. rahukohtunikule ning kaebtuses seletas, et isikud, kes 60 aastad vanad, ei ole seaduse järele kohustatud valla ametit pidama.

Rahukohtunik, aluseks võttes valla kogukonna sead. par. 29. ja 18., tühistes vallavalitsuse otsuse. Selle otsuse peale andis Rapla vallanõukogu revisjoni kaebtuse riigikohtule ning palus rahukohtuniku otsust muuta põhjustel: 1) 1866. a. vallakogukonna seaduse par. 18. põhjal on vallavanemal õigus külakümnikke määrata, kelle ülesandeks on valve seltskondlise korra ja rahu alalhoidmises, ühenduse pidamine vallavane ma ja tema abide ja ülemuse vahel, ja üldise vallavalitsuse käskude täitmine.“ Politsei korralduse seaduse (R. T. Nr. 4/5, 1920. a.) maksmapanekuga vabanesid vallavanemad politseiliste ülesannete täitmisest ja ka ühes nendega külakümnikud. Viimaste ainukeseks ülesandeks jäi siis vallavalitsuse käskude edasitoimetamine oma küla elanikkudele. See kohustus aga ei nõua „tervet mehe jõudu“ ja pealegi võib ta oma kohustusi kodakondsetele edasi anda, mitte isiklikult täita; 2) kümniku kohustus on naturaalkohustus, mis lasub maapidajate peal. Neid täidavad talukohad kordamööda, vaatamata selle peale, kas talus peremeest on või mitte.

Riigikohus leidis asja läbi vaadates, et 1866. a. valla kogukonna seaduse par. 17. järele oli valla politsei korraldajaks vallavanem. Tema käsutuseks olid abid ja küla kümnikud. Kümniku määrasid vallavanem ühes abidega 8—15 taluomaniku või rentniku kohta ühe nendesamade taluomanikkude seast. Valimistest teatati mõisa ja maakonna politseile. Kümnikute peal lasusid puht politseilised ülesanded. Politsei korralduse maksmahakkamisega vabanesid vallavanemad, abid ja külakümnikud politseilistest funktsioonidest. Et küla kümnikud olid vallavanema ja abide kui kohaliku politsei võimu käsuallused ja muid ülesandeid peale politseiliste nende peale pandud ei olnud, siis kadus pol. korralduse maksmahakkamisega külakümnikkude instituut üldse ära. Sellepärast ei või 1866. a. vallakogukonna sea-

duse par. 18. mis oma maksvuse kaotanud, külakümnikkude valimise aluseks olla. Sellepärast jättis riigikohus Rapla vallanõukogu revisjoni kaebtuse tagajärjetaks.

„Post.“

Kas metsa alune maa üleüldisel alusel ühes teiste maa liikidega arvesse peab võetama teede korrastpidamise kohustuse ära jaotamise juures?

1856 a. Eestimaa Talurahva Seaduse §§ 269, 271 ja 272 järele lasuvad kõik avalikud kohustused, järjelikult ka teede korrashoiu kohustus, reaalkohustusena eraldi iga rüütli- ja kirikumõisa, kui ka eraldatud maatüki peal nende adra arvu järele.

1917 a. märtsi kuu 30. päeval Vene Ajutise Valitsuse poolt välja antud määruse Eesti kubermangu ajutise administ. valitsemise ja omavalitsuse korralduse kohta (Valit. sead. ja määr. kogu nr. 173 — 28. juulist 1917 a. art. 952) ja selle määruse maksmapanemise määruse 22. juun. 1917 a. (sealsamas art. 953) III jaot. § 1 järele peavad tee naturaalkohustust täitma, 1917 a. alates ühesugustel alustel kõik väljaspool linnapiire asuvate liikumata varanduste omanikud nende varanduste maamaksude võtmise jaoks hinnatud tulu toovuse järele. Saksa okupatsiooni ajal on vägede ülemjuhataja määruse (avaldatud 27. mail 1918 a. määruste lehes nr. 23 § 263 lhk. 185 ja mida maksvaks tuleb lugeda Aj. Adm. Sead. põhjal 19. nov. 1918 a. „R. T.“ nr. 1) § 12 järele, endine teede ehitamise koormatus jaotus Eestis maksvaks jäetud ja ka Maas. § 7 jättis võõrandatud maad koormavad reaalkohustused endiselt seisma.

Ülesloetud seadustest selgub, et metsa-alune maa üleüldisel alusel ühes teiste maa liikidega arvesse peab võetama teede korrastpidamise kohustuse ärajaotamise juures.

Mis puutub Vabariigi Valitsuse poolt 12. apr. 1922 a. vastuvõetud teede korrastpidamise määruse muutmise ja täiendamise määrusesse („R. T.“ nr. 52 1922 a.), mille järele riigimets ja metsa alune maa teede korrastpidamise naturaalkohustustest vabastatud on ja annab ainult hinnata tarvismineva puumaterjali parvede, sildade,

käsi puude jne. ehitamiseks, siis tuleb tähendada, et ühtegi avalikku koormatust ei või kellegi peale panna muidu, kui sea-

duse alusel, ja et valitsuse määrusega ei tohi seadust muuta (Põhis. § 83). (R. Adm. t. nr. 247 — 1925 a.) „Üigus“.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 17. Maavõerandamise korrast külavahe teede alla.

Missuguses korras võib avalikkude külavahe teede alla maad võõrandada, kas eraomanduses olevast maatükist ehk riigistatud mõisamaast? L. vallasekretäär.

Vastus:

Võõrandamine eraomandusest sünnib üldisel alusel, kas vabal kokkuleppel või sunniviisil tsiviilseadustes ettenähtud korras (S. K. X k. l. j. § 575 ja järgm.). Kui olemas riigimaa, siis on Põlluministeerium õigustatud avaliku külavahe tee alla maad andma (Teedeseadus, S. K. XII k., II j. § 524-l) oma võimuga.

Küsimus Nr. 18. Teede avamise ja sulgumise korrast.

Endiste mõisate piiridest käisid teed läbi, mis tarvitusel on olnud juba pikemat aega. Maade planeerimisel aga jäeti need teed kaardist välja ja uued teed märgiti teisalt läbi. Need on aga alles tarvitusele võtmata. Missuguses korras tuleks vanad sulguda ja uued avada? Politsei nõuab, et endised teed peavad lahti olema.

L. vallasekretäär.

Vastus:

Politsei on kohustatud nõudma, et küsimuses tähenatud teed lahti olekid, sest seni, kuni politseile pole ametlikult teatatud külavahe tee ärakaotamisest, lasuvad tema peal tähendatud teede kohta üldised järevalve kohused (Üldk. asutussead. § 778 p. 8, S. K. II k., Tsiviilsead. § 435³, Sead. K. X k. l. j., Teedeseaduse § 804, ja teised, S. K. XII, II j.). Tähendatud teede sulgumine sünniks administratiivkorras maakonnavalitsuse korraldusel, sest teedekorraldamise õigused, mis enne kirikukonventidel jne. olid, on 22. juuni oma-valitsuse elluviimise seaduse (seadl. ja valits. korrald. kogu Nr. 173 — 28. juulist 1917 a., art. 923) lisa § 25 ja teiste põhjal maakonnavalitsustele üle läinud.

Uue külavahe tee avamist, kui ta on kinnitatud plaanis ettenähtud ja teda ei teostata vastuses eelmise küsimuse peale ettenähtud korras, võib seda nõuda tsiviilkohtupidamise seaduse korras.

Küsimus Nr. 19. Ühiseväerindlaste uuesti kandideerimisest tulevastel valimistel.

Siseministri määrusega („R. T.“ Nr. 37/38 1925 a.) on lõpenuks tunnistatud kõigi Ühise väerinna nimekirja järele 1923 ja 1924 a. alevivolikogusse valitud esitajate volitused. Kas võivad samad isikud, kelle volitused tähendud määrusega lõpenuks tunnistatud, uutel valimistel teistes, sisseantavates, nimekirjades ehk mõne uue nimetusega nimekirjas kandideerida? Alevisekretäär.

Vastus: Võivad.

Siseministri määrus Nr. 391 põhjeneb Riigikorra Kaitse seaduse (R. T. Nr 29/30 1925 a.) § 3 peale. Selle paragrahvi mõte sisaldab teatud ühingute, seltside, rühmituste või nende liitude poolt esitatud nimekirjade maksvusetaks tunnustamist, kuid mitte valimisõiguse äravõtmist või kitsendamist, kus juures valitud esitajate volituste lõpenuks tunnustamine on ainult nimekirjade maksvusetaks tunnustamise tagajärg, mispärast ei ole takistusi tähendatud isikute kandideerimiseks järgmistel valimistel ühes või teises nimekirjas. Nimekiri, milles nad kandidaatidena esinevad, võib arvesse võtmata jääda ainult vallanõukogude valimisseaduse § 28¹ ettenähtud juhtumistel.

Küsimus Nr. 20. Tempelmaksust allkirjade tõestamisel.

Missugusel määral tuleb allkirjade tõestamisel tempelmarke kustutada sel juhtumisel, kui ühe dokumendi peal ühe toimetusega mitu allkirja tõestatakse, kas 6 marka iga üksiku allkirja pealt, või 6 marka iga üksiku dokumendi — toimingu — pealt, kuigi seal kaks ja rohkem allkirja tõestati.

Vallasekretäär O. H.

Vastus:

Allkirjade tõestamine, vaatamata selle peale, kas neid aktil üks, kaks või rohkem, on üks toiming. Tempelmaks aga võetakse käesoleval juhtumisel toimingu pealt, millest järeldada tuleb, et maks on kõigil juhtumistel ühekordne, s. t. kuus marka.

Pühade pärast ilmub

järgmine „Maaomavalitsuse“
number

■ 8. aprillil. ■

Kuulutusi võetakse sellesse numbrisse 6. aprilli hommikuni vastu.

Saaremaa maakonnavalitsus

vajab

Orisaare jaoskonda

looma-velskeriit.

Avaldused ühes elulookirjeldusega saata Saaremaa maakonnavalitsusele hiljemalt 1. aprilliks s. a.

Maakonnavalitsus.

H a r j u m a a k o n n a v a l i t s u s

vajab

== **asjaajajad** ==

administratiiv-osakonnale.

Isikutel, kes administratiivala ja vallaomavalitsuste asjaajamist täielikult tunnevad, tuleb kirjalik sooviavaldus ühes eluloo ja senise tegevuse kirjeldusega saata maakonnavalitsusele, Tallinnas, Suur Roosikrantsi uul. 12.

Iga ametiasutuse seinu peaks ehtima

Eesti tegelaste portreed.

Meie kirjastusel on ilmunud: F. R. Kreutzwaldi, J. W. Jannseni, Lydia Koidula, C. R. Jakobsoni, Jaan Tõnissoni, Konstantin Pätsi ja kindral Laidoneri portreed,

■ vasetrükk-seinapildid, ■

millede suurus ühes kartongiga 45 × 55 cm. Hind terve kogu eest (raha ette saates) ainult 1000 mk., järelmaksuga 100 mk. kallim. Üksiku pildi hind 150 mk.

= Peale selle valmistame eritellimiste peale igasugu fotograafilisi suurendusi. =

Seinapildid kodumaa kenamatel ja nägemisvääriisematest kohtadest ja avalikkude tegelaste portree-suurendused on kaunimaks ehteks kodule ja ametiasutusele.

Juhime tähelepanu meie Eesti tegelaste portreede kogu peale, mis sisaldab tähtsamate tegelaste näoilpe kõigilt aladelt. ::

Palume lahkesti tulla vaatama proovisid meie äriruumides.

Meie foto-ateljee täidab kõiki fotograafia alale kuuluvaid töid tuntud maitserikkusega kõigile vastuvõetavate hindadega. ::

J. & P. Parikas, Tallinnas, Kuninga tän. nr. 1. Telefon 7-50.

Harju Maakonnaavalitsuse Majandus-osakond teatab, et 3. aprillil 1925. a. kell 12 päeval müüakse Harju Maakonnaavalitsuses Tallinnas, S. Roosikrantsi tän. 12 avalikul suusõnalisel enampakkumisel äravedamiseks end. gr. õigeusu

Aruküla koolimaja hoone,

puust ehitus 12 sülda 3 jalga pikk ja umbes 5 sülda lai, mis asub Ræe vallas, Aruküla gr. õigeusu kiriku juures (umbes 3 kilom. Aruküla raudtee jaamast).

Pakkumisest osavõtjatel tuleb enne pakkumise algust Mk. 10.000.— kautsjooniks sissemaksta. Pakkumine algab takseeritud summast. Lähemaid teateid saab Harju Maakonnaavalitsuse Majandus-osakonnalt.

Majandus-osakonna juhataja: A. Martinson.

Asjaajaja k. t.: Th. Männikson.

Vallaomavalitsused,

kui Teie tahate, et arusaamine omavalitsustest ja tema tähtsusest valla-kodanikkude hulgas kasvaks, et kodanikud oma kohusi riiklistel ja omavalitsuste valimistel ja hääletamistel teadlikult täita võiks, siis

tellige igasse rahvaraamatukogusse

maaomavalitsuste häälekandja, ajakiri

„MAAOMAVALITSUS“

Ilmunud numbrid on veel saada. Otse talitusest tellides saavad avalikud rahvaraamatukogud ajakirja „MAAOMAVALITSUS“

25^{0/0} hinnaalandusega.

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuste Kinnitus Aktsia Selts „OMA“,

kes teostab:

tulekinnitusi, elukinnitusi ja rahekinnitusi.

Seltsi põhi- ja tagavara kapitaalid üle 14.000.000 marka.

Madalad preemiad. — Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

————— Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7. —————

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamisega.